

SAMEN LESMATERIAAL MAKEN

Docentontwikkelteam is waardevol instrument

Docenten in het voortgezet onderwijs, lerarenopleiders en docenten in opleiding ervaren regelmatig een kloof tussen de alledaagse praktijk van de school en de theorie van de lerarenopleiding. Deze kloof heeft altijd in meer of mindere mate bestaan en is ook niet typisch Nederlands. Een mooi voorbeeld van een initiatief om een brug te slaan is 'Samen Opleiden', waarbij school en lerarenopleiding veertig procent van het programma van de student gezamenlijk invullen.

Joop de Vries is lerarenopleider en onderzoeker bij de lerarenopleiding geschiedenis van Hogeschool Windesheim.

Ondanks 'Samen Opleiden' constateert de opleiding een kloof met de school op het terrein van de vakdidactiek. De lerarenopleiding kent een uitgebreide vakdidactische leerlijn, waarbij de student leert om een les geschiedenis te maken met betekenis voor de leerlingen.

BETEKENISVOL

Een brede definitie van betekenisvol geschiedenis-onderwijs is dat de leerling bij de les geschiedenis leert over zichzelf, de samenleving of over het leven in het algemeen. Verder levert een betekenisvolle les geschiedenis de leerling een basisinzicht op. Dit inzicht wordt behandeld met behulp van een betekenisvolle hoofdvraag. Is het onderwerp de Atheense democratie dan zou een vraag kunnen zijn: 'Wat zijn de rechten en plichten van een individu in een samenleving?' Aan het einde van de les kan de leerling aangeven hoe de Atheners dit vraagstuk invulden en kan een korte vergelijking worden gemaakt met een ander, al behandeld tijdvak, in dit geval jagers en boeren of de eigen tijd. Een basisinzicht zou kunnen zijn dat individuele rechten en plichten in een democratische samenleving in meer of mindere mate in evenwicht zijn en voor iedereen gelden. Gaat het over de middelen van bestaan van jagers en boeren dan zou de betekenisvolle vraag kunnen zijn: 'Wat zijn de eerste en belangrijkste levensbehoeften van mensen?' Ook hier kan een vergelijking worden gemaakt met andere tijdvakken. Welk basisinzicht dit oplevert, zou per leerling kunnen verschillen.

ANDERE WERKELIJKHEID

Docenten in opleiding ervaren dit als een lastig onderdeel van de opleiding. Het opstellen van een betekenisvolle vraag, een inzicht en de uitwerking

ervan vragen om een behoorlijke inspanning. Daarnaast zien zij dat hun stagepraktijk vaak een eigen, andere, werkelijkheid kent, waar de school en de docent andere vakdidactische principes hanteren. Een hechtere samenwerking tijdens de opleiding tussen de docent in opleiding, de docent en de lerarenopleiding zou de samenhang kunnen vergroten. Een docentontwikkelteam is hier bijvoorbeeld een instrument voor. Een dergelijk ontwikkelteam bestaat uit docenten van hetzelfde of een gerelateerd vakgebied, die samenwerken op reguliere basis, met als doel de ontwikkeling en het in praktijk brengen van (een deel van) een gezamenlijk curriculum.

Vorig schooljaar hebben twee docentontwikkelteams namens de lerarenopleiding op projectbasis gewerkt aan een opdracht voor het vak geschiedenis. Het eerste team bestond uit een lerarenopleider geschiedenis, een docent geschiedenis van het Meander College in Zwolle en twee tweedejaarsstudenten geschiedenis die op deze school stage liepen. Het andere team werd gevormd door een lerarenopleider geschiedenis, een docent geschiedenis van de Van der Capellen Scholengemeenschap in Zwolle en een vierdejaarsstudent geschiedenis. De opdracht aan beide teams was om een betekenisvolle WebQuest te ontwerpen en deze in te zetten in een geschiedenisles.

In januari 2016 werd een eerste bijeenkomst belegd voor alle betrokkenen en gaf de onderzoeker de teams uitleg over het doel en indeling van het traject. Vervolgens liet een vakdidactische expert een presentatie zien over betekenisvol geschiedenis-onderwijs en een ICT-deskundige over de technische kant van een WebQuest. Aansluitend konden de teams van de docent, lerarenopleider en de docent in opleiding gezamenlijk aan de slag met het ontwerp. De teams bepaalden zelf wanneer, hoelang en waar ze samenkwamen. Toen de WebQuests klaar waren, in juni, zijn ze gemaakt door de leerlingen, die meerdere lessen besteedden aan de opdrachten.

MOOIE AANVULLING

De docenten in opleiding voelden zich aanvankelijk wat timide binnen het team, maar al snel leverden zij hun inhoudelijke en praktische bijdragen. Een van de docenten in opleiding gaf aan dat de ervaring een mooie aanvulling was op de opleiding. De docenten waardeerden de startbijeenkomst met de

presentatie over betekenisvol geschiedenisonderwijs. Het bood inspiratie om weer eens het eigen onderwijs onder de loop te nemen. In het uiteindelijke product hadden zij een bepalende stem, omdat hun schoolpraktijk leidend was. Verder bleek uit de evaluatie van beide teams dat de docenten hun ervaringen in de context van een docentontwikkelteam als een goede vorm van professionalisering zagen. De lerarenopleiders moesten zoeken naar hun rol, zo gaven zij aan.

Met gelijkwaardigheid als uitgangspunt, was het aan de lerarenopleiders hun vakinhoudelijke en vakdidactische kennis in te brengen op een manier waarbij een praktische vertaalslag kon plaatsvinden. De lerarenopleiders waren van mening dat het docentontwikkelteam goed was geweest om hun (didactische) opvattingen te toetsen aan de praktijk. Eén lerarenopleider gaf bijvoorbeeld aan de bronnen die zij gebruikt bij een module over de geschiedenis van de Verenigde Staten te herzien. Deze bronnen waren geschikt voor studenten, voor leerlingen in het voortgezet onderwijs waren ze ongeschikt en studenten konden daarom het materiaal niet gebruiken in hun stagelessen. De gemaakte WebQuest kunnen bij modules vakdidactiek gebruikt worden als voorbeeld en als onderwerp van discussie.

VERVOLG

De docentontwikkelteams hebben tastbare producten opgeleverd. De resultaten zijn leerlinggestuurd, ICT-rijk en betekenisvol. Daarnaast hebben de docentontwikkelteams een bijdrage geleverd aan een gemeenschappelijk begrip van een goede geschiedenisles. De kloof tussen praktijk en theorie

is hiermee overbrugd. Daarnaast hebben alle betrokkenen hun deelname en bijdragen als relevant ervaren.

Een vervolg ligt daarom voor de hand. Met het management van de lerarenopleidingen van Hogeschool Windesheim en het bestuur van 'Samen Opleiden' wordt nagedacht over opschaling van het initiatief. Een idee is om grotere docentontwikkelteams te vormen, bestaande uit docenten en docenten in opleiding van al samenwerkende scholen. Een van de acht lerarenopleiders geschiedenis zou dan gekoppeld kunnen worden aan zo'n schooloverstijgend team. Andere lerarenopleidingen kunnen dezelfde werkwijze hanteren met de aan hun opleiding verbonden docenten en scholen. Ondergetekende biedt aan dezelfde rol op zich nemen om een eerste ronde te doen. ■

MEER INFORMATIE

Het Meander College-ontwikkelteam maakte de WebQuest 'Is Paul Watson een kruisvaarder?' en is gebruikt in vier brugklassen. Het ontwikkelteam van de Van der Cappellen Scholengemeenschap ontwikkelde een WebQuest over 'De Berlijnse muur' die werd gebruikt in twee mavo 3-klassen. Een link naar beide WebQuests is te vinden op www.vgnkleio.nl.

Voor suggesties, opmerkingen of uitgebreide informatie over onderzoek naar, advies over en begeleiding van (Samen Opleiden) docentontwikkelteams mail naar joop.de.vries@windesheim.nl.

